

Eerste lezing: Deuteronomium 26, 4 - 10
Evangelie: Lucas 4, 1 - 13
Datum: 10 maart 2019
Overweging door: Tineke Renkema

Beproefd omwille van de liefde

Aan het begin van deze veertigdagentijd, horen we dat Jezus, na zijn doop, waarbij die stem klonk 'jij bent mijn geliefde Zoon', vervuld was van Heilige Geest. Maar door diezelfde Geest wordt hij nu in de woestijn gedreven. Hij verzet zich niet, nu hij gebracht wordt in dat land van droogte, dorheid, dat land van niets en niemand. Hij blijkt daar niet alleen, want juist daar is de duivel. En op het meest kwetsbare moment, uitgehongerd na 40 dagen, klinkt de stem van deze diabolos. En diabolos betekent: de uitéénwerper. Waar God zich verbindt met deze Zoon in liefde, daar doet de duivel het tegenovergestelde. Hij werpt uiteen, hij zaait tweedracht. Daar waar eenheid is, daar zoekt de duivel deze eenheid te verbreken. Is die inwerking van Heilige Geest in Jezus sterk genoeg om het kwaad te weerstaan, die eenheid te bewaren? Crisistijd, tijd van onontkoombare beproeving, tijd van een leven gewonnen of een leven tevergeefs.

Waarom wordt een mens beproefd? Waarom veertig dagen in die verlatenheid? Om de verbinding met God te testen? Om de liefde te bewijzen? Nee! Het gaat in de beproeving niet om een test, maar om de liefde uit te zuiveren en te laten groeien. Het gaat om het verbond te leren bewaren door de diepte heen. Om steeds beter bestand te zijn tegen krachten die uiteenwerpen, die afbreken de mens, die afbreken die mens naar Gods beeld en gelijkenis geschapen. Daarom! Daarom wordt een mens beproefd. Daartoe wordt ook Jezus beproefd. Zal hij blijven staan in het geliefd zijn?

We willen het niet, maar zo is het wel, het grote Verhaal, het verhaal van vandaag, de realiteit van vandaag, vertelt het ons: de duivel heeft zijn rol te spelen bij het uitzuiveren van de liefde! En dat is bepaald niet zonder risico, want een beproeving heeft zeker geen gegarandeerde goede afloop. En dan is het maar goed dat wij regelmatig die stem horen: Wees niet bang.

Hoe belangrijk is het voor ons om inzicht te krijgen in hoe de duivel werkt en hoe Jezus door deze beproevingen heengaat. Allereerst is alleen al belangrijk het moment waarop de duivel zijn stem laat horen. Weet, dat de duivel zijn kans grijpt op het moment waarop wij het meest kwetsbaar zijn. In het verhaal van vandaag is dat op het moment dat Jezus volkomen uitgehongerd is na veertig dagen vasten. Weet dat de duivel niet alleen zorgvuldig het moment kiest waarop, maar ook wáár hij iemand aanraakt. Hij raakt de mens, zo zien we het in dit verhaal terug, juist in zijn verbondenheid met God. Én weet dat de duivel stap voor stap werkt: het gaat, zo maakt het verhaal van vandaag ons duidelijk, om drie lagen in die verbondenheid.

De eerste laag

Deze eerste beproeving begint met: Als U de Zoon van God bent. Ja, hier wordt het zoon van God zijn in vraag gesteld. En: Als Zoon van God ben je toch in staat zelf je honger te stillen? Maar Jezus weigert, de Schrift aanhalend als richtinggevend woord, om van stenen brood te maken. Brood is er om met en voor die ander te breken en te delen. De mens is niet bedoeld om zichzelf tot antwoord te zijn. Zoon van God zijn betekent juist dat je niet zelf het antwoord bent op je honger, je verlangen.

De tweede laag

Dan leidt de duivel Jezus omhoog en toont hem heel de wereld, die dan aan zijn voeten ligt, waarover Jezus macht zou hebben, op voorwaarde van het knielen voor de satan. Wat zou Jezus niet kunnen doen met al die macht om over de wereld te heersen. En het is een ware verleiding, want dat 'heersen' behoort immers vanaf de schepping tot de opdracht van de mens? Hoe zit dat dan met dat heersen? Het opmerkelijke is dat ook aan satan macht gegeven is om deze te geven aan wie hij wil, zo staat het er. Maar het grote onderscheid is dat satan, zo heel anders als God, zichzelf op het oog heeft en niet de vrije mens, aan wie de opdracht gegeven wordt om te heersen over de schepping. Ook is het is goed om te beseffen dat als het gaat over macht, daar ook de spiraal van het kwaad begint. Hoe werkt die spiraal van het kwaad eigenlijk? Langzaam maar zeker jezelf identificeren met macht. Langzaam maar zeker die macht, die kennis en kunde toeschrijven aan jezelf, die macht je toe-eigenen. En zo meer en meer gevangen raken en afhankelijk, soms heel subtiel, van macht, eer en aanzien, van het ego dat uit zijn voegen raakt. Wie herkent het niet? Wie is daar niet gevoelig voor? Jezus weigert het aanbod van de satan. Hij weigert zich te laten bezetten door deze macht, waar het hem onvrij maakt, opgesloten in zichzelf, en waar hij zou moeten knielen voor satan. Ja knielen zal de mens alleen voor God, die vanaf het allereerste begin van de schepping de mens op het oog heeft. Jezus weigert de macht te ontvangen die zichzelf op het oog heeft. Hij is de machtige machteloze.

De derde laag

En dan wordt Jezus door de satan gebracht naar Jeruzalem, waar de satan hem voorstelt om God te beproeven door zich in de diepte te werpen. Weer klinkt: Als je de Zoon van God bent. In het voorstel van de satan is er sprake van de omgekeerde wereld: Niet God die de mens beproeft, maar de mens die God beproeft. Het grote onderscheid is dat de satan Jezus voorstelt om God te beproeven niet om de liefde te doen groeien, maar om te testen, te bewijzen of het waar is dat God de mens op deze manier redt. Jezus weigert God te testen.

Wat speelt hier? Jezus laat daarmee aan ons een geloof zien dat ervan afziet dat God zijn liefde moet bewijzen. Waarom is dat zo essentieel? Als je vraagt aan de ander om zijn liefde te bewijzen, zet je het vertrouwen en de overgave aan elkaar op losse schroeven. Juist het vragen om een bewijs van liefde, ondermijnt het vertrouwen van de partners in het verbond. Langzaam maar zeker wordt de liefde daardoor juist afgebroken.

Gemeenschap De Hooge Berkt

Zo toont Jezus ons vandaag de weg door de beproeving heen. We zijn kwetsbaar: En toch waagt God het om ons te beproeven omwille van het uitzuiveren van de liefde, de groei van het vertrouwen. En: daarom is aan de satan de macht niet ontnomen om te beschikken over die macht en die te geven aan wie hij wil. De uitééndrijver heeft zijn uitzuiverende rol te spelen. Hij dwingt tot onderscheiding. De satan is er: Kijk om ons heen waar we toegeven aan de macht van de uiteendrijver, altijd waar we onszelf op het oog hebben: Daar en daar en daar, overal in de wereld, tussen ons in.

God beproeft ons en de satan heeft daarin zijn rol te spelen, maar belangrijk is niet te vergeten dat God zelf de eerste is, die zich waagt. Hij waagt zich werkelijk, want Hij heeft geen garanties, dat wij, als beoogde verbondspartners, in het vertrouwen zullen blijven staan. Maar God waagt het wel omwille van de liefde. Dat blijven staan in het vertrouwen is de weg van Jezus. Jezus die door deze beproeving heengaat door zich door de Schrift te laten binden en nieuwe vrijheid van Godswege te verstaan. Laten we hem volgen op zijn weg, deze geliefde zoon, deze veertigdagentijd.